

EaP | Eastern
Partnership



**2020-ci ildən sonrakı
dövrədə Şərq Tərəfdaşlığı:**
Dayanıqlığın gücləndirilməsi -
bütün ölkələrdə özünü təsdiqləyən
Şərq Tərəfdaşlığı

#strongertogether

2009-cu ildə birgə siyasi təşəbbüs kimi icra olunmağa başlayan Şərq Tərəfdaşlığı (ŞT) təşəbbüsü, Avropa İttifaqı (Aİ), ona üzv ölkələr və Ermənistan, Azərbaycan, Belarus, Gürcüstan, Moldova və Ukrayna arasında əlaqələri dərinləşdirməyə və gücləndirməyə yönəlmişdir.

2019-cu ildə tərəfdaşlığın 10 illiyi münasibətilə Avropa İttifaqı gələcək siyasət məqsədlərini müəyyənləşdirmək üçün geniş və əhatəli məsləhətləşmələr keçirmişdir. Ümumilikdə Şərq Tərəfdaşlığının etibarlı olması və regionda yaşayan vətəndaşların gündəlik həyatına gözəçarpan dərəcədə faydalar verməsinə dair konsensus mövcuddur.

2020-ci ildən sonra Aİ, ona üzv dövlətlər və tərəfdaş ölkələr **siyasətə dair beş məqsəd** vasitəsilə başlıca siyasət bazası olaraq dayanıqlığın gücləndirilməsi istiqamətində əməkdaşlıq edəcəklər.

YARADAN tərəfdaşlıq

İqtisadiyyatın gücləndirilməsi vətəndaşların gözləntilərini doğrultmaqda, **bərabərsizliyi azaltmaqda** və tərəfdaş ölkələri vətəndaşların gələcəklərini qurmaq istədiyi ölkələrə çevirməkdə mühüm rol oynayır. Aİ və ŞT, o cümlədən tərəfdaş ölkələr arasında **güclü əlaqələr**, iqtisadi inkişafın, regional inteqrasiyanın, ticarət və hərəkətililiyin yaranmasına səbəb olan amillərdir. Məqsəd **layiqli iş yerləri** və **iqtisadi imkanlar** yaratmaqda tərəfdaş ölkələrdə yaşayan insanlar üçün tərəqqinin təmin olunmasıdır.

Nələr gözlənilir?

Aİ və tərəfdaş ölkələr möhkəm, dayanıqlı və inteqrasiya olunmuş iqtisadiyyatlar üçün əməkdaşlıq edəcəklər:

- ✓ **Ticarətin** artırılması və bundan sonra da **iqtisadiyyatların** regional və ikitərəfli **inteqrasiyası**
- ✓ Maksimum fayda ötürmək məqsədilə diqqətin Dərin və Hərtərəfli Azad Ticarət Zonası Haqqında Sazişlərin və digər **ticarət razılaşmalarının** tam icrasına yönəldilməsi
- ✓ İnkişaf və sərmayələrin təşviqi məqsədilə **struktur islahatlar** üçün daha güclü stimulların təmin olunması, **maliyyəyə çıxışın** yaxşılaşdırılması və **KOM-ların, xüsusilə qadınlar və gənc sahibkarların** dəstəklənməsi
- ✓ Fiziki **bağlantı** və **infrastruktur** (nəqliyyat, energetika və rəqəmsal) sahələrinə daha çox sərmayələrin qoyulması vasitəsilə əlaqələrin gücləndirilməsi
- ✓ Əsasən gənclər olmaqla **insanlara sərmayələrin qoyulması** işinin davam etdirilməsi
- ✓ **Təhsil, tədqiqat** və **innovasiya sahələrinin** özəl sektorun ehtiyaclarına daha yaxşı uyğunlaşdırılması.

QORUYAN tərəfdaşlıq

Səmərəli idarəçilik və **demokratik institutlar**, **qanunun aliliyi**, **korrupsiyaya qarşı uğurlu siyasətlər**, **mütəşəkkil cinayətkarlığa qarşı mübarizə**, **insan hüquqlarına** və təhlükəsizliyə hörmət, o cümlədən münaqişələrdən zərərçəkmiş ölkələrin əhalisinə dəstək çalınan bazar iqtisadiyyatı və dayanıqlı inkişaf üçün vacib olan ilkin şərtlərdir, eyni zamanda güclü və möhkəm dövlətlərin və cəmiyyətlərin özülüdür.

Nələr gözlənilir?

Aİ və tərəfdaş ölkələr tərəfdaşlığın əsaslarına, xüsusilə cavabdehlik daşıyan təşkilatlar, qanunun aliliyi və təhlükəsizliyə sadıq olduqlarını yenidən təsdiq edəcəklər:

- ✓ **Məhkəmə islahatlarının** təsirinin daha yaxşı ölçülməsi üçün yeni üsulların təklif edilməsi
- ✓ Yardım ilə bağlı qərarların verilməsində **qanunun aliliyi** sahəsində aparılan islahatlardakı irəliləyişlərin nəzərə alınması; Aİ-nin stimullaşdırma əsaslı yanaşması islahatlarda fəal iştirak edən tərəfdaş ölkələrə fayda verməyə davam edəcək
- ✓ **İqtisadi cinayətlər və korrupsiya** ilə mübarizədə Aİ-nin dəstəyinin aktivləşdirilməsi
- ✓ **Təbii və insan fəaliyyəti nəticəsində meydana gələn fəlakətlərə** qarşı profilaktika, hazırlıq və reaksiyanı gücləndirmək üçün Aİ-nin Mülki Müdafiə proqramı ilə əməkdaşlığın davam etdirilməsi
- ✓ **Təhlükəsizliyə dair dialoq və əməkdaşlıq** ilə bağlı dəstəyin gücləndirilməsi.

YAŞILLAŞDIRAN tərəfdaşlıq

Avropanın «Yaşıl təşəbbüsündə» açıq-aydın qeyd olunub ki, ətraf mühit və iqlim dəyişikliyi problemlərinin həlli üçün AI və tərəfdaş ölkələr tərəfindən təcili tədbirlərin həyata keçirilməsi tələb olunur. **Iqlimdə neytrallığın** əldə olunması istiqamətində AI və tərəfdaş ölkələrin Paris Sazişi ilə bağlı milli səviyyədə müəyyənləşdirilmiş töhfələrini yerinə yetirməyə və atmosfərə atılan karbon qazının miqdarını azaltmaqla iqtisadiyyatlarını müasirləşdirməyə dair birgə məsuliyyət daşıyırlar.

Nələr gözlənilir?

AI və tərəfdaş ölkələr möhkəm və dayanıqlı gələcək istiqamətində əməkdaşlıq edəcəklər:

- ✓ **Ətraf mühit və iqlim dəyişikliyi sahəsində fəaliyyətləri** gücləndirməklə yanaşı, təbii sərvətlərin daha dayanıqlı istifadəsi ilə regionu müasir, resurslar baxımından səmərəli, təmiz, dairəvi və rəqabət qabiliyyətli iqtisadiyyatı olan ədalətli və firavan bir cəmiyyətə çevirmək.
- ✓ **Yaşıl iqtisadiyyata keçid** ilə əlaqədar yeni **iş yerlərinin** və iqtisadi imkanların yaradılması
- ✓ **Yerli** və **bərpa olunan enerji mənbələrinin** inkişafı və bununla da biomüxtəlifliyin itirilməsinin qarşısının alınması
- ✓ **Ətraf mühit sahəsində idarəçiliyə** və vətəndaş cəmiyyəti ilə birgə maarifləndirmə işinin aparılmasına bundan sonra da sərmayələrin qoyulması
- ✓ **Dayanıqlı və ağıllı hərəkətliliyə** keçidin sürətləndirilməsi
- ✓ **İnsanların sağlamlığı** və **rifahı** üçün vacib əhəmiyyət daşıyan sahələrdə fəaliyyətlərin genişləndirilməsi.

ƏLAQƏLƏNDİRƏN tərəfdaşlıq

Məlumatlara əsaslanan müasir iqtisadiyyat yalnız vətəndaşlar və müəssisələr yüksək keyfiyyətli elektron rabitə infrastrukturunu və xidmətlərdən əlverişli qiymətlərlə istifadə etdiyi təqdirdə tam həyata keçirilə bilər. **Avropanın rəqəmsal gələcəyinin formalaşdırılmasına dair strategiyası** artımı təmin etmək və dayanıqlı inkişafa təkən vermək məqsədilə AI-nin qonşuluq regionunda güclü rəqəmsal mühitin yaradılmasına çağırır.

Nələr gözlənilir?

AI bundan sonra da tərəfdaş ölkələrin rəqəmsal transformasiyasına sərmayələr yatıracaq və Vahid rəqəmsal bazarın faydalarını genişləndirməyə yönəlmiş işlər həyata keçirəcək:

- ✓ Əsasən ucqar və ya insanların az məskunlaşdığı ərazilərdə etibarlı və yüksək tutumlu (qiqabit) **genişzolaqlı** rabitənin genişləndirilməsinə dəstək və xidmətlərin əlverişli qiymətlərlə əldə olunmasının təmin edilməsi
- ✓ Tərəfdaş ölkələr arasında və mümkün olduqda AI ilə **rouminq** və **radiotezlik spektri** üzrə sazişlərin həyata keçirilməsinə dəstək
- ✓ Səmərəliliyi, şəffaflığı və dövlət idarələrində cavabdehliyi artırmaq, eləcə də islahatlara şərait yaratmaq məqsədilə ŞT regionunda **elektron idarəçiliyin** gücləndirilməsi
- ✓ Yüksək innovativ rəqəmsal **startaplara** dəstəyin genişləndirilməsi və onların ölkə xaricində işgüzar əməkdaşlıqlarına kömək
- ✓ Tərəfdaş ölkələrin **kibertəhlükəsizlik** sahəsinin bundan sonra da dəstəklənməsi və bu sahəyə yardımların edilməsi.

SƏLAHIYYƏTLƏNDİRƏN tərəfdaşlıq

Şəffaf, vətəndaş yönümlü və cavabdehlik daşıyan dövlət idarələri, azad və ədalətli seçkilər demokratiya üçün vacibdir. Yaxından iştirak edən **vətəndaş cəmiyyəti**, **azad, müxtəlif və müstəqil media**, eləcə də **vətəndaşların hüquqlarının müdafiəsi**, möhkəm, ədalətli, inklüziv və demokratik cəmiyyətlər üçün əsas amillərdir.

Nələr gözlənilir?

AI və tərəfdaş ölkələr möhkəm, ədalətli və inklüziv cəmiyyətlər istiqamətində əməkdaşlıq edəcəklər:

- ✓ Hakimiyyətin demokratik sistemlərə dəstək verməsi və insanlara məlumatlı seçim etmək səlahiyyəti verməsi məqsədi ilə **vətəndaşların** qərar qəbul etmə prosesinə **cəlb edilməsini** təmin etmək
- ✓ Siyasətin formalaşmasında iştiraklarının artırılması, o cümlədən islahatların və ictimai hesabatlılığın təşviqi məqsədilə **vətəndaş cəmiyyəti təşkilatlarının**, xüsusən də yerli təşkilatlar və gənclərin bacarıqlarının artırılması
- ✓ Düzgün və faktlara əsaslanan məlumatlar əldə etmək üçün lazımı **media mühitinin** və müstəqil jurnalistlərin təşviqi
- ✓ Qadınlar, uşaqlar, azlıqlara mənsub şəxslər və münafiqədən zərərçəkən əhali daxil olmaqla, hər kəsin sosial, iqtisadi və siyasi cəhətdən **iştirakının təşviqi**
- ✓ Təhlükəsiz və düzgün idarə olunan mühitdə **hərəkətlilik** və insanların bir-biri ilə təmaslarının təmin edilməsi və aztəminatlı miqrant və qaçqınlara dəstək.

